Zo života zahraničných pravoslávnych cirkví

ANGLICKÁ VERZIA Žurnálu moskovskej patriarchie č. 2/71 prináša obsiahlu recenziu Pravoslávneho teologického zborníku, ktorý vydáva naša cirkev. Na dvoch stranách sa opisuje stručný obsah 3. čísla tohto zborníku a edícia je hodnotená kladne. Škoda, že u nás doma v našej cirkvi i u teológov iných cirkví jej nie je venovaný patričný záujem.

AUSTRÁLIA. V Austrálii existuje cirkev pravoslávna rôznych jurisdikcií. Carihradský smer má 105 farností. Spravuje ju arcibiskup Ezechiel. Boli tu urobené prípravy na zriadenie teologického seminára.

GRECKO. V Aténach v máji zasadal prvý kongres pravoslávnych biblistov. Jeho téma znela: Dôležitosť vykladačskej tradície otcov pre dnešné biblické bádanie.

LIBANON. V novom bohovednom inštitúte v Balamandu sa konalo stretnutie arabských delegátov pravoslávnej cirkvi a starobylých cirkví východných. Nabudúce nebude pre nich používané doterajšie označenie „predchalcedonské" cirkvi.

K E N A. Delegácia cyperskej pravoslávnej cirkvi navštívila patriarchu alexandrijského Nikolaja VI. a odovzdala mu značný obnos na vybudovanie bohovedného ústavu v Nairobi pre prípravu domorodého dorastu na duchovnú službu.

A n t i o c h i j s k ý patriarcha Eliáš VI. navštívil grécku a ruskú pravoslávnu cirkev.

OZNÁMENIE

Oznamujeme, že Eparchiálna rada pravosl. cirkvi, v Prešove, ul. SRR č. 1 hľadá domovníka. Môžu sa uchádzať muži do 55 rokov aj starší. Naturálny byt zaistený. Platové podmienky sa prejednajú ústne. Sú vítaní uchádzači so znalosťou kantorstva.

Budúce číslo vyjde 10. septembra 1972

Vydáva: Pravoslávna cirkev v Československu, Prešov, v CN Bratislava. Redakcia: Prešov, Slovenskej republiky rád č. 1, tel. 313 79. Vedie red. rada Vedúci a zodp. redaktor prof. dr. P. Kernaševič. Technický red.: prot. R. Ferenc. Vychádza 12-krát do roka. Tlačia Dukelské tlačiarne, národný podnik, Prešov. Ročné predplatné 12 Kčs, jednotlivé číslo 1 Kčs. Rozširuje PNS Objednávky prijíma každý poštový úrad a doručovateľ. Zahraničnú objednávku treba adresovať: PNS – Ústr. expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. č. 48 – Povolené Výnosom MIO č. j. 248/II/2 12-V-52 zo dňa 28. mája 1952.

ODKAZ sv. CYRILA A METODA

ROČNÍK XVIII. – ORGÁN PRAVOSLÁVNEJ CIRKVI – č. 8/1972

Detská príloha nášho Odkazu

Milé deti!

Zdravím vás všetkých, ktorí teraz prázdninujete. Verím, že máte pekný čas na všetky prázdninové „podniky". Verím však tiež, že ani v tomto období nezabúdate na návštevu chrámov. Hocikam sa o prázdninách dostanete, ak je tam náš pravoslávny chrám, navštívte ho!

Ja som zavítala v poslednom čase do Prahy; ako vždy, moja prvá cesta viedla do nášho katedrálneho chrámu sv. Cyrila a Metoda v Prahe, na Resslovej ulici.

Tohto roku uplynie už tridsať rokov, odkedy bol popravený nezabudnuteľný vladyka—mučeník Gorazd a jeho spolupracovníci, vlastenci.

Šero chrámu ma privítalo milým, starým a známym výzorom. Bolo ešte skoro ráno a okrem d. o. Aleša, ktorý bol za ikonostasom, nebolo tam nikoho. Len ja so svojimi dávnymi detskými spomienkami...

Vďačím vladykovi Gorazdovi, dôstojnému otcovi Čiklovi bezprostredne za všetko, čo je vo mne pravoslávne, preto nie je chvíle v mojom živote, aby som si pri nejakom rozhodovaní na nich nespomenula.

Zišla som i do krypty, kam otec Petřek nosil jedlo ukrytým parašutistom. Ticho a prázdno tu po nich zostalo. Uvedomila som si na týchto miestach silu ľudskej spomienky. Zabili, spálili, zničili, zhanobili všetko, čo súviselo s pravoslávnou cirkvou a s vladykom Gorazdom, a predsa nebolo v ničích silách spôsobiť, aby sme zabudli.

Tie milé tváre na mňa pozerali zo všetkých strán a ja som bola šťastná, že som akoby znovu s nimi, že boli takí dobrí a dovolili mi zaspomínať si na dávne časy...

Deti, až pôjdete do Prahy, navštívte určite náš chrám a uvedomte si, že stojíte na miestach, kade kráčali dejiny našej cirkvi a celej vlasti. Na miestach, kde sa pokorní sluhovia Boží stali hrdinami, nestrácajúc pri tom pravú pokoru pred tvárou Božou a tvárou rodnej zeme. Úprimne sa za nich pomodlite, nebolo väčších v dejinách našej cirkvi u nás. Tridsať rokov uplynie v septembri od ich smrti.

Vaša teta Helena.

Obchod PETRA v Prešove oznamuje, že z tlače vyšiel II. diel Patrológie od o. doc. Štefana Pružinského. Cena Kčs 60.— Vrelo odporúčame túto publikáciu.

„Vstaňte a nebojte sa!"

Učeníci Pána nášho Isusa Christa celým srdcom verili v Jeho učenie, ale nemohli pochopiť, ako je to možné, že Syn Boží môže trpieť a zomrieť. Videlo sa im to nemožným a boli veľmi zarmútení, keď si pomysleli na Jeho utrpenie. Aby neoslabli vo svojej viere, až príde ten strašný čas, aby pochopili tú pravdu ako Jeho učeníci, aby si uchránili vieru v Neho a spasili svoje duše, museli byť pripravení všetko vytrpieť (Mat. 16,24—26). Museli čakať slávu nebeskú, nie pozemskú. Preto Pán rozhodol, že ukáže svoju božskú slávu trom svojim vybraným učeníkom. Šesť dní po svojom rozhovore o nadchádzajúcom utrpení, smrti, zmŕtvychvstaní a o povinnostiach svojich učeníkov sa premenil. Stalo sa tak na vysokej hore galilejskej Tábor. Pán tam vystúpil s tromi vybranými učeníkmi, Petrom, Jakubom a Jánom, ktorí sa chceli deliť o Jeho utrpenie s ním (viď prvá stichira na „Hospodi vozvach" v deň sviatku). Ich počet stačil, aby hodnoverne dosvedčili pravdu Premenenia (2 Kor. 13,1). Sv. Efrem Sýrsky hovorí: „Pán vezme troch, podľa zákona dostačujúcich svedkov Premenenia svojho, ktorí podľa ducha predstavovali svojimi osobami všetkých ostatných. Pretože však budúci zradca-Judáš — nebol dôstojným vidieť Boha, Pán s ním nechal ostatných učeníkov, aby neskôr nemal žiadne námietky". **(Beseda na deň Premenenia.)**

Na hore, pri odlúčení sa od pozemského a v tichosti sa Pán modlí k Otcovi svetiel (Jakub 1,17) a počas modlitby sláva Jeho božstva sa ukázala natoľko, koľko mohli vidieť jeho traja učeníci: Isusova tvár zažiarila ako slnce, Jeho odev svietil ako sneh, zobrazujúc slávu, do akej sa oblieknu spravodliví i telesne po obecnom vzkriesení mŕtvych. Na hore sa zjavili vo sláve svedkovia Premenenia Pánovho z druhého sveta — Mojžiš a Eliáš, predstavitelia zákona a prokov, ako ich volá cirkev. Svojou prítomnosťou svedčia, že Christos je Boh, ktorý hovoril ústami prorokov a zákonov v dáv-

nych dobách. Je Tvorcom a Plniteľom zákona i prorokov a vládne nad zemou, nebom i podsvetím. Ako Vládcovi neba i Kráľovi zeme, Pánovi podsvetia vo chvíli Premenenia vzdali hold Christovi na zemi apoštolovia, z neba Eliáš a za mŕtvych Mojžiš. Mojžiš a Eliáš sa rozprávali so Synom Božím o Jeho smrti, ktorá má nastať v Jeruzaleme, hovorili o smrti Bohočloveka na kríži. Zámer Isusa Christa — ukázať učeníkom svoju nebeskú slávu, sa ukázal ako dokonalý: nebeská sláva Bohočloveka tak očarila apoštolov, že si v tej chvíli želali, aby trvala stále, aby stále boli na hore Tábor. „Pane dobre je nám tu — **hovorí apoštol Peter Pánovi.** —. Ak chceš, urobím mu tri stánky: jeden Tebe, jeden Mojžišovi, jeden Eliášovi". **Pri tých slovách ich osvietil oblak svetla a bolo počuť hlas Boha Otca:** „Toto je môj milovaný Syn, v ktorom sa mi zaľúbilo; Jeho poslúchajte!"

Keď zaznel hlas, učeníci sa prestrašili, zrazu nemohli pozerať na žiariacu tvár svojho Pána, ktorá oslnila ich pozemské oči; padli tvárami na zem a Christos k nim pristúpil, dotkol sa ich a povedal im: „Vstaňte a nebojte sa!" **A keď zdvihli oči, nevideli nikoho, len Isusa samého . . . (Mat. 17,4—8).**

† Cyril,
biskup michalovský

„. . . v uspenii mira neostavila jesi . . ."

Život človeka je niekedy veľmi zložitý, lebo pripraví človekovi také situácie popreplietané, že sotva sa vie v nich vyznať, poradiť si a vynájsť sa a nezostáva mu len veriť, mať nádej v pomoc Božiu a Matky Božskej, našej pomocníčky, orodovníčky a ustavičnej ochránkyne. My veriaci veríme, že musíme žiť stále v nádeji na túto pomoc Matky Božej, veď aj v kondaku sviatku zosnutia spievame: **„V modlitbách neustávajúcu Bohorodičku a v orodovaní neklamnú nádej hrob a smrť nezadržali . . ."** Sv. apoš. Pavel píše: **„Lebo pre nás je napísané, že oráč je povinný orať v nádeji, a ten kto mláti, má na svojej nádeji mať podiel v nádeji"** (I. Kor. 9, 10). Aj my sme teda povinní veriť v nádeji na pomoc Matky Božej.

U človeka je už celkom prirodzené, že ak niečo potrebuje obracia sa na svojich rodných, príbuzných a známych, ale my kresťania obraciame sa aj na Matku Božiu. Sú chvíle v živote, keď nás nikto nevie pochopiť, ani pomôcť nám, ani naši rodní, príbuzní, priatelia, ale Matka Božia áno.

V dobrej rodine matka vždy má veľkú úctu, ale aj veľkú starostlivosť o rodinu, tak by to malo byť aj v našej kresťanskej rodine. Naša Matka Božia by mala mať u nás veľkú úctu, lebo ona je naša ochraňkyňa, orodovníčka a ustavičná pomocníčka a takou bola a je aj po zosnutí, ako aj v troparu sviatku znie: **„Pri zosnutí svet si neopustila . . ."**

Od dobrej matky deti nikdy neodchádzajú s prázdnymi rukami a ani od nebeskej Matky Božej sa neodchádza, aby nepomohla a nevyhovela, ak je to pre jej deti prospešné a dobré, ona o tom dobré vie, čo nám prospeje a čo uškodiť by mohlo. Keď pomohla v Káni Galilejskej, aby sa svadobná radosť nepremenila na smútok, tým že niet vína, pomôže aj nám v každej potrebe, ak ju budeme o to prosiť, ako našu nebeskú Matku Božiu ustavičnej pomoci.

Nádej je v živote oporným bodom, lebo ona nám dáva tú iskru veriť i vtedy keď sme zhrešili, boli zlí, nedobrí a nekresťanskí, že Boh nám odpustí, pomôže a zvlášť na orodovanie Matky Božej, ako odpustil Pán svojmu dlžníkovi dlh, keď ho o to úprimne prosil. Ale táto nádej nás aj zaväzuje, že aj my takto máme odpúšťať, pomáhať a orodovať za svojích blížnych. Š. Horkaj, duchovný

Ekumenický patriarcha pravoslávnej cirkvi Atenagoras zomrel v piatok 7. júla, krátko po polnoci vo veku 86 rokov v Istambule. Pohreb sa konal dňa 11. 7. 1972. Podrobnosti o tejto veľkej strate v budúcom čísle. Vičnaja pamjať!

Telesný pokrm

V čase žatvy, keď sa zbiera ten drahocenný chlieb náš každodenný do skladov, aby sme mali do nového dosť, nebude na škodu, ak sa zamyslíme, aký je cenný, potrebný a aký je to veľký dar Boží.

Sv. Ján Zlatoústy hovorí, že obrábať pôdu nás naučil sám Boh, keď človeka stvoril. Obrábanie pôdy pre každodenný život a pre celé ľudstvo je jednou z najnutnejších prác a nielen prarodičia, ale aj ich deti už obrábali pôdu, aby mali svoj každodenný chlieb (Ábel obetoval Bohu zrno) a aj dnes táto práca je prepotrebná.

V sv. Evanjeliu sa píše o zázračnej udalosti ako Isus Christos rozmnožil 5 chlebov a dve ryby a nasýtil päťtisíc mužov okrem žien a detí. Svedok tejto udalosti evanjelista Matúš túto udalosť popisuje takto: „Potom kázal zástupom uložiť sa na trávu, vzal päť chlebov a dve ryby, pohliadol k nebu a požehnal ich. Potom lámal a dával chleby učeníkom, učeníci zasa zástupom. Všetci jedli a nasýtili sa a zo zvyšných odrobiniek nazbierali dvanásť plných košov. Tých však, čo jedli, bolo okolo päťtisíc mužov, okrem žien a detí" (Mt. 14, 19–21).

Mnohí sa začudujete nad takým veľkým zázrakom a vzniknú azda aj pochybnosti, ale uvedomme si, že Boh je Všemohúci a že takýto zázrak každoročne vykonáva pred naším zrakom, len v dlhšom procese, od neskorej jesene, alebo od skorého jara do leta a že z toho každoročne zázračne rozmnoženého chleba, každý deň sa nasycujeme všetci a náš život by nebol takmer možný bez chleba.

Dávnejšie ľudia azda viac sa zamýšľali nad každodenným chlebom a každý kúsok si viac vážili ako dnes, kedy mnohým sa zdá, akoby to bola každodenná samozrejmosť. Bolo to tak preto, lebo sami poznali v svojich rukách ako ťažko sa dorába. Dnes, keď jeho dorábanie je ľahšie, keď stroj vykoná prácu za niekoľko stovák ľudí a my sme odbremenení od tej ťažkej práce, aj málo myslíme na to, že Boh každoročne vykonáva pred nami zázrak rozmnoženia chleba, že z tých malých zrniek, ktoré poľnohospodári vložili do zeme v jeseni a v jari, Boh zázračne rozmnoží a na naše stoly dodá dostatok chleba.

Dnes u nás doma v našej vlasti nad vzácnosťou chleba nenúti nás sa zamýšľať tvrdá ručná práca ako v minulosti, ani nedostatok chleba. V čase Jozefa Egyptského bol hlad, lebo po siedmich rokoch úrodných prišlo sedem neúrodných. V čase proroka Eliáša nepršalo 3 roky a šesť mesiacov a aj len v nedávnej minulosti boli obdobia — starší sa dobre pamätajú, keď chlieb

znamenal život. Boli to obdobia, keď sa zastavil proces zázraku Božieho rozmnoženia chleba, alebo ho zastavila ľudská chamtivosť.

A či dnes sa nemôže podobné stať? Aleže, áno. Môže ho zastaviť procez rozmnoženia i lenivosť ľudská pracovať. I dnes sú milióny hladujúcich, kde je nedostatok, kde chlieb znamená život.

Preto i dnes každá, i drobná práca a pomoc pri dorábaní chleba, zvlášť pri špičkových prácach v čase žatvy, keď chlieb môže byť ohrozený, a aj naše modlitby: „Chlib naš nasuščnij dažď nam dnesj...." sú potrebné, aby sme volali k Bohu Všemohúcemu, aby žehnal a lámal i dával nám a našim deťom — všetkým. Aby každoročne vykonal ten zázrak, v ktorom by požehnal a dal nám toľko chleba, aby sme do toho budúceho nového krajíčka chleba mali všetci hojne a dostatok — dosť do sýtosti.

Štefan Horkaj, duchovný.

Poznaj pravoslávnu cirkev

PRAVOSLÁVNA CIRKEV V POĽSKU

Poliaci sídliaci medzi riekami Odra a Visla prijali kresťanstvo východného typu už v dobe sv. Cyrila a Metoda. O tejto udalosti nachádzame zmienku v Živote sv. Metoda, kde sa hovorí: „Jedno silné pohanské knieža sídliace na Visle tupilo kresťanov a činili im násilie. Metod mu s poslami odkázal: Dobre ti bude, synu, keď sa dáš pokrstiť dobrovoľne vo svojej zemi, aby si nemusel byť pokrstený násilne ako zajatec v cudzej zemi. A tak sa aj stalo", hovorí Život sv. Metoda.

Z uvedeného je vidieť, že kresťanstvo pravoslávneho, východného obradu jestvovalo na území terajšieho Poľska už v 9. stor. Predpokladá sa, že misijnú činnosť tu vyvíjal Metodov žiak sv. Gorazd počas väznenia sv. Metoda v Bavorsku. Po vyhnaní žiakov sv. Cyrila a Metoda z Veľkej Moravy sa časť duchovenstva východného obradu presídlila do oblasti okolo Krakova. Na Krakovsko sa utiahol aj Metodov nástupca, sv. Gorazd, o čom svedčí aj uctievanie sv. Gorazda, ktorého sviatok sa tu slávil 17. augusta. Je teda zrejmé, že východné, pravoslávne kresťanstvo v Poľsku malo rozhodujúce postavenie takmer počas jedného storočia, keď uvážime, že latinské arcibiskupstvo v Hniezdne bolo založené až okolo r. 1000 nemeckým cisárom Otom III.

O rozšírení kresťanstva východného, pravoslávneho typu v Poľsku svedčia mnohé cirkevné objekty ako je napr. rotunda z 9. stor. v Tešíne a zbytky chrámu sv. Felixa a Adaukta v Krakove. Tiež poľská básnická skladba napísaná na počesť Božej Matky zvaná „Bogurodica" jasne svedčí o staroslovanskom pôvode. Skutočnosť, že Poliaci na úsvite svojich dejín prijali

východný, pravoslávny obrad, potvrdzujú aj mnohé chrámy slovanského obradu na krakovskom Waweli ako je chrám sv. Spasa, chrám Prečistej Bohorodičky, chrám sv. Georgija, chrám sv. Márie Egyptskej, bazilika sv. Michala. Tiež katalóg krakovských biskupov uvádza mená dvoch biskupov Prochora a Prokulfa pred r. 1000. Tieto mená sa hojne užívali v gréckej cirkvi, zatiaľ čo v rímskej cirkvi boli neznáme. Prvý poľský kronikár Gallus, ktorý pôsobil v Poľsku za vlády Boleslava Chrabrého (992—1025) píše, že v Poľsku boli dvaja metropoliti. Jeden bol metropolitom latinského obradu v Hniezdne a druhý bol pravdepodobne Gorazdov nástupca, ktorý sídlil ako metropolita východného obradu v Krakove. Keď zoberieme do úvahy, že po vyhnaní z Veľkej Moravy sa do Poľska uchýlili aspoň 3 biskupi východného, pravoslávneho obradu, bola daná možnosť pre dokonalú cirkevnú organizáciu slovanského, pravoslávneho duchovenstva v Poľsku. Okrem biskupstva východného, pravoslávneho obradu v Krakove jestvovali aj ďalšie biskupstvá v Smogorzewe v Sliezku, ktoré bolo neskoršie za Kazimíra Obnoviteľa prenesené do Vroclavi. Ďalšie biskupstvo bolo v Sandomieri. Možno predpokladať ďalšie biskupstvo v Zawichowsku a Mazovsku. Známy rímskokatolícky byzantológ F. Dvorník tvrdí: „Jedno je však možné mať za dokázané. V Poľsku jestvovala slovanská metropolia s niekoľkými biskupstvami, ktorá bola pokračovaním moravského arcibiskupstva."

Je však smutnou skutočnosťou, že prijatím kresťanstva z latinského, nemeckého západu, stali sa poľskí králi a šľachta takmer od samého začiatku poľských dejín utláčateľmi pravoslávneho obyvateľstva. V tomto sa neobmedzili iba na pravoslávne obyvateľstvo v Poľsku, ale upriamili svoj zrak na východ do pravoslávnej Rusi. Tak už Boleslav Veľký podnikol r. 1018 výpravu proti Kyjevu a pripojil k Poľsku mestá tzv. Červenej Rusi. V súvislosti s tým boli prenasledovaní a z Poľska vyhnaní mnísi pravoslávneho obradu.

Prenasledovanie kresťanov východného obradu silnie pri Boleslavovi Poľskom a pokračuje aj počas vlády jeho syna Meška. Začína sa latinizácia slovanských, pravoslávnych monastierov. Boj proti pravoslávnym sa prostruje zvlášť za panovania Boleslava Krivoústeho. Počas jeho vlády r. 1124 pápežský legát Idzi oficiálne nariadil latinizáciu slovanského obradu. Do boja proti pravoslávnym sa hneď zapojil latinský klérus. Tak napr. krakovský biskup latinského obradu Matej Choleva písal opátovi Bernardovi z Clairvaux, aby „niekto prišiel a pomohol vykoreniť bezbožný obrad a vieru Rusínov..." V nerovnom boji s latinstvom počas mnohých storočí zaniká cyrilometodejská cirkev v Poľsku koncom 15. str. i keď niektorí historici predpokladajú pravoslávny monastier sv. Jura s igumenom Jánom Levickým vo Varšave ešte koncom 16. stor. Zbytky pravoslávnych veriacich sa dávajú pod ochranu pravoslávnej metropolie v Kyjeve.

Za vlády Kazimíra III. bola k Poľsku pripojená Halič r. 1341 tzv. personálnou úniou. Kazimír započal poľskú kolonizáciu týchto čisto pravoslávnych oblastí, ktorá sa odtiaľ šírila ďalej na východ. Dobytím Haliče začal Kazimír veľký pochod Poľska k východu. Ten istý cieľ malo aj odlúčenie Haliče od Rusi cirkevne. Pravoslávne haličské biskupstvá v Haliči, Premyšli, Cholme a Vladimíre patrili ku kyjevskej metropolii, Kazimír vyjednal u carihradského patriarchu povýšenie haličského biskupstva na metropoliu, čím mala byť pripravená pôda pre úniu. Kazimír sa súčasne snažil o rímskokatolícku propagandu. V mestách, kde boli pravoslávne biskupstvá, zriadil biskupstvá rímskokatolícke, zvlášť arcibiskupstvo v Haliči r. 1367, ktoré bolo neskoršie prenesené do Ľvova.

Aj brest-litovská únia z r. 1596, uniatmi toľko vychvaľovaná, nemohla zastaviť násilnú latinizáciu čisto pravoslávnych krajov. Tak podľa Stanislava Sarnovského, latinského biskupa v Premyšli, mala uniatská premyšelská eparchia r. 1612 až 3400 farností a 3 milióny veriacich, avšak v dôsledku latinizácie mala táto gréckokatolícka uniatská eparchia r. 1845 už iba 700 farností a 770 000 duší.

Prozreteľnosť Božia však nedala zahynúť semenu, ktoré v Poľsku zasiali žiaci sv. Cyrila a Metoda. Aj keď sa poľskej šľachte podarilo podmaniť si Bielorusko, Litvu ako aj Ukrajinu a utláčať pravoslávny ľud a všade zavádzať úniu s neskorším prechodom na latinstvo, jej moc z 18. a 19. stor. postupne upadá. Dochádza k deleniu Poľska, kedy veľká časť jeho územia bola pripojená k Rusku. Latinstvo začína strácať moc a uniati, ktorí mali vždy bližšie k pravosláviu než ku katolíctvu, sa postupne vracajú do pravoslávnej cirkvi.

Za vlády Kataríny II. sa vrátilo do pravoslávnej cirkvi 2 milióny uniatov, r. 1839 sa zjednotili bieloruskí uniati a konečne r. 1875 sa aj cholmskí uniati vrátili do sv. pravoslávia, čím nastalo znovuzrodenie pravoslávnej cirkvi aj na územiach, ktoré dnes patria Poľskej ľudovej republike.

R. 1834 bolo vo Varšave zriadené vikárstvo volynskej eparchie a r. 1840 bola založená samostatná eparchia povýšená na arcibiskupstvo. Od zriadenia eparchie pôsobili vo Varšave skúsení arcipastieri ruskej pravoslávnej cirkvi, takže už r. 1901 bolo vo Varšave 7 pravoslávnych chrámov a 35 757 veriacich.

Po I. svetovej vojne bol utvorený poľský štát, ku ktorému boli pripojené aj západné oblasti Bieloruska a Ukrajiny s pravoslávnym obyvateľstvom s niekoľkými eparchiami a to s eparchiou varšavskou, volyňskou, grodenskou, litovskou, minskou, pinskou a cholmskou, ktoré patrili pod jurisdikciu ruskej pravoslávnej cirkvi. V dôsledku vzniklej situácie ako aj tlakom poľskej vlády bola vytvorená nová cirkevná organizácia. Vo Varšave vznikla metropolia, pod ktorú patrili uvedené biskupstvá. Episkopát pravoslávnej cirkvi v Poľsku požiadal carihradského ekumenického patriarchu o udelenie autokefality, čo sa aj uskutočnilo. Pravoslávna cirkev v Poľsku mala v tej dobe asi 5 mil. veriacich, 2000 farností, 29 monastierov, 2 duchovné semináre a Bohoslovecké oddelenie pri Varšavskej univerzite.

Treba však poznamenať, že pravoslávna cirkev v Poľsku bola medzi dvoma svetovými vojnami poľským štátom len trpená a utiskovaná rímskokatolíckou cirkvou. Vo Varšave bol pravoslávnej cirkvi odobraný chrám sv. Alexandra Nevského a odovzdaný rímskokatolíckej cirkvi a neskoršie r. 1927 bol rozbúraný. Ďalej bol pravoslávnej cirkvi odobraný katedrálny chrám sv. Trojice a odovzdaný rímskokatolíckej cirkvi. Chrám Uspenija Presvätej Bohorodičky odovzdala poľská vláda uniatom. R. 1938 bolo na Podľasku a Cholmštine počas niekoľkých mesiacov zničených asi 150 chrámov za podpory rímskokatolíckeho duchovenstva.

Po II. svetovej vojne boli západné oblasti Bieloruska a Ukrajiny prinavrátené Sovietskemu zväzu, v dôsledku čoho prešli bieloruské a ukrajinské eparchie pod jurisdikciu ruskej pravoslávnej cirkvi. R. 1948 uznala autokefalitu pravoslávnej cirkvi v Poľsku aj ruská pravoslávna cirkev.

Pravoslávna cirkev v Poľsku je po rímskokatolíckej cirkvi druhou najväčšou cirkvou a tvorí metropoliu. Metropolia pozostáva zo 4 biskupstiev a to z biskupstva varšavsko-bielskeho, bialystocko-gdanského, lodžsko-poznanského a vroclavsko-štetínskeho. Cirkev má 19 dekanátov, 222 farností, 280 chrámov, 2 monastiere, 4 biskupov, 225 kňazov a vyše 500 000 veriacich. Na čele pravoslávnej cirkvi v Poľsku je Jeho Blaženstvo Vasiľ, metropolita varšavský a celého Poľska. Varšavská metropolia má 2 duchovné školy, ktoré pripravujú kandidátov do duchovného stavu. Je to Oddelenie pravoslávnej teológie pri Kresťanskej duchovnej akadémii vo Varšave a Pravoslávny duchovný seminár vo Varšave.

Nebude bez zaujímavosti poznamenať, že na druhej strane Karpát, v juhovýchodnom Poľsku jestvujú misijné pravoslávne farnosti, ktorých veriaci sú bývalí uniati zo zaniknutého uniatského biskupstva v Premyšli. Obyvatelia tohto kraja sú ukrajinskej národnosti — Lemkovia. Lemkovia sa začali vracať do pravoslávnej cirkvi už po I. svetovej vojne. Uniatstvo zaniklo v Poľsku približne roku 1958. Ako je známe, bola tzv. brestská únia v Haliči zrušená r. 1946, kedy veriaci bývalych uniatskych eparchií Ľvovskej, stanislavskej a čiastočne aj premyšelskej sa vrátili do pravoslávnej cirkvi. V dôsledku toho aj druhá časť premyšelskej uniatskej eparchie s biskupstvom v Premyšli v Poľsku postupne zanikla. Pravoslávne farnosti v uvedenej zaniknutej uniatskej eparchii, ktorých je toho času 28 s arcidekanátom v Sanoku patria pod eparchiu varšavsko-bielsku, čím sú podriadení priamo pod varšavskú metropoliu.

Ako sme už spomenuli, sú v Poľsku 2 pravoslávne monastiere: mužský monastier sv. Onufreja v obci Jablečna pri Bialej Podlaske v lublinskom vojvodstve. Monastier je známym pútnickým miestom, ktoré v deň odpustu na sviatok sv. Onufreja t. j. 12. (25) júna navštevujú veriaci z blízkeho i ďalekého okolia. Druhým poľským pravoslávnym monastierom je ženský monastier sv. Marty a Márie v Grabarke pri Siemiatyčoch. Monastier bol postavený po II. svetovej vojne a odpustové slávnosti sa tam konajú v deň Premenenia Pána 6. (19) augusta.

Naša pravoslávna cirkev má s pravoslávnou cirkvou v Poľsku bohaté styky. Tieto kontakty sa neobmedzujú iba na priateľské, prípadne oficiálne návštevy najvyšších cirkevných predstaviteľov, ale čo je potešiteľné, rozvíjajú sa styky aj medzi duchovenstvom z oboch našich krajín. Netreba tiež zabudnúť na skutočnosť, že práve predstaviteľ pravoslávnej cirkvi v Poľsku Jeho Blaženstvo Vasiľ, metropolita varšavský sa verejne zastal našej pravoslávnej cirkvi v r. 1968—69 a neskoršie a odsúdil vyčíňanie uniatov. Tak tomu bolo na oslavách sv. Cyrila a Metoda v Bulharsku r. 1969, kde bola zastúpená celá pravoslávna cirkev ako aj na stretnutiach pravoslávnych arcipastierov v Grécku a inde. Tlač poľskej pravoslávnej cirkvi venovala veľa pozornosti našej cirkvi v uvedených rokoch, odsúdila nekresťanské skutky fanatikov-uniatov. „Úprimne želáme, písala vtedy poľská tlač, bratskej susednej pravoslávnej cirkvi v Československu, aby prestali protivenstvá proti nej a aby mohla znovu spokojne žiť a pracovať pre slávu Božiu, pre nastolenie mieru na zemi na radosť a útechu svojich veriacich".

Pravoslávna cirkev v Poľsku počas posledných rokov vykonala hodne práce na vinici Pánovej pre blaho svojich veriacich. Bolo postavených mnoho chrámov, ženský monastier sv. Márie a Marty na hore Grabarke, bol opravený a rekonštruovaný jabločinský monastier sv. Onufrija. Boli remontované mnohé chrámy včítane katedrálneho chrámu sv. Márie Magdalény vo Varšave. Bol rozšírený varšavský Duchovný seminár, začal vychádzať cirkevný časopis „Cirkevný vestnik".

Na záver možno povedať, že pravoslávna cirkev v Poľsku je bezprostrednou dedičkou tradícií a historických osudov cyrilometodejskej apoštolskej visliansko-poľskej pravoslávnej cirkvi, ktorá aj v dnešnej dobe nesie na poľskej pôde zástavou Christovej cirkvi a vydáva svedectvo o pravej viere inoslávnemu svetu.

Z ústredia

● Dňa 22. marca navštívil vladyku metropolitu Doroteja vedúci úradu pre cirkevné záležitosti BLR p. Kučukov v sprievode pracovníkov sekretariátu pre veci cirkevné v Prahe.

● Vladyka metropolita vyslovil účasť vdove po predčasne zosnulom d. o. Jánovi Rusínovi z Petrovej, okr. Bardejov.

● Dňa 27. marca t. r. sa delegácia našej cirkvi, vedená vladykom metropolitom zúčastnila na recepcii, usporiadanej gréckym veľvyslanectvom pri príležitosti gréckeho národného sviatku.

● Žiadame, aby zásielky adresované na adresu Praha 1, V Jámě č. 6, boli na konci obálky doplňované takto: pošt. úrad Praha 1, pošt. schránka 655. Týmto bude urýchlený poštový styk s ústredím (Metropolitnou a Epar. radou a pracovníkmi ústredia).

Biskup mukačevský Alexej Povčij (1816—1831)

Nástupcom biskupa Michala Bradáča II. sa stal biskup A. Povčij. Z jeho životopisu vieme len to, že do Mukačeva prišiel z Veľ. Varadína. Tamtiež bol rukopoložený na biskupa varadínskym biskupom Samuelom r. 1816. Spoluslužili dvaja katolícki biskupi. Popovič mal kladný vzťah k už vopreď naplánovanému rozdeleniu mukačevskej eparchie tak, že by sa oddelili západné farnosti a vytvorila by sa eparchia košická. Na počiatku 19. storočia ruský smer v Uhorskej Rusi začal upadať, k čomu priložil svoju hrivnu i biskup Povčij. V gréckokatolíckom duchovnom seminári sa predtým vyučovalo rusky, ale z iniciatívy uvedeného biskupa sa začalo vyučovať v latinčine a maďarčine[1]) (str. 16). Dokonca i veci eparchiálne, administratívneho rázu a korešpondencia s duchovenstvom sa začala uskutočňovať v maďarčine. Nezostalo iba pri tom; biskup Povčij dostal príkaz od svojich katolíckych patrónov, aby pravoslávnu prax, ktorá zostala v cirkevnom živote, nebadane menil na katolícku. Všetko toto sa dialo s určitým cieľom, oslabiť oddanosť ľudu voči východnému obradu a uhasiť v ňom zvyšky cyrilometodejskej pravoslávnej tradície. Nič tak veľmi neposlúžilo tejto veci, ako otvorenie špeciálneho duchovného seminára vo Viedni pre výchovu kandidátov na gréckokatolíckych kňazov. Tento seminár otvorila Mária Terézia. Mladí kandidáti, ktorí vyšli spomedzi uhro-ruského obyvateľstva, boli väčšinou synmi duchovných, ktorí už sami boli vzdelaní v Budapešti a v Trnave, t. j. v katolíckych ustanovizniach, a boli teda ľudu odcudzení. — Výuka trvala 6 rokov. V priebehu týchto rokov nemali možnosť ani hovoriť rusky, ani zúčastňovať sa na bohoslužbách východného obradu, nemali možnosť ani len začuť zvuk rodnej reči. Ak rektor náhodou videl študenta čítať ruskú knihu, skríkol: „Bojte sa Boha! Čo to robíte?..." A biskup Povčij, keď

posielal pripravených kandidátov do seminára, varoval ich slovami: „Jaže bys ne čital moskovskija knihy"[2] (str. 25).

Tieto zarmucujúce historické skutočnosti nám ukazujú jasný obraz a charakter výchovnej práce budúcich kňazov. Systém vyučovania a duch vzdelávania bol katolícky a veľmi dobrý pozor sa dával na to, aby v srdciach mladých ľudí vznikla láska k všetkému, čo pochádza z rímsko-katolíckej cirkvi. Učili ich, že iné vierovyznania, vrátane pravoslávneho, ktoré nie sú pod „omoforom" pápežovým, „námestníka" Christovho na zemi, sú odsúdené k zániku. Možno ich iba ľutovať a usilovať sa o ich skorý návrat do „samospasiteľnej rímsko-katolíckej cirkvi". V učebných osnovách boli svojvoľne prekrúcané historické fakty, popierala sa pravda a tendenčne sa prispôsobovala záujmom tých hospodárov, ktorých zbraňou títo mladí ľudia mali byť. Ak by títo študenti boli mali možnosť študovať pravdivé dejiny svojho národa, po stránke národnostnej i cirkevnej, určite by sa boli stali pravoslávnymi po svojom príchode medzi veriacich na farnosti. Napr. Duchnovič a Rakovský vnášali duch pravoslávia do povedomia ľudí.

Vládnúca politická vrchnosť sa snažila autoritou cirkvi prostredníctvom jej vyšších hodnostárov — archijerejov, upevniť svoju vlastnú autoritu. Konečný cieľ takejto výchovy duchovenstva bol jasný: malo sa odtiahnuť rusínske obyvateľstvo od spolupatričnosti s veľkým ruským bratom. Plynula z toho dvojaká „výhoda". Raz a navždy uhasiť uvedomenie obyvateľstva o spojení s ruským bratom, a odpútať ich od pravoslávia. V povedomí nášho ľudu žilo pravoslávie, a to nemálo vadilo určitým plánom, podľa ktorých celé obyvateľstvo malo byť rímsko-katolícke tak, ako to dnes vidíme u gréckokatolíkov v Maďarsku. Ku cti nášho ľudu slúži to, že sa to u nás nepodarilo ich duchovným vodcom do takej miery. Obyvateľstvo Prešovska s dôstojnosťou bránilo svoje staré cyrilometodejské tradície a krásu východného obradu, ktoré malo spojenie s pravoslávím a bohoslužobným cirkevne-slovanským jazykom. Horšie obstálo dogmatické učenie pravoslávnej cirkvi, lebo ľud mu málo rozumel, nebolo prostému ľudu dostupné, aby nemohol pochopiť pravdu svojej pôvodnej viery. Ale predsa i v tejto oblasti sa veriaci usilovali pochopiť pravdu svojej viery. Veď dostávali knihy z Kyjeva, Počajeva a pozorne čítali, porovnávali kázne gréckokatolíckych duchovných. Často sa pýtali kňazov na vierouku a svojím rozumom privádzali niektorých kňazov do pomykova. Takto sa duch pravoslávia medzi ľudom neustále upevňoval až do obnovenia pravoslávia r. 1920.

Biskup Povčij zomrel roku 1831. Počas svojho 15-ročného pôsobenia vypäl všetky svoje sily, aby pripravil svojmu nástupcovi „dobre pripravenú pôdu". Po jeho smrti do čela mukačevskej eparchie bol vymenovaný kapitulárny vikár Ján Čurgovič. Kráčal v stopách biskupa Povčija. Vykonával aj funkciu riaditeľa gymnázia. Ako taký obnovil na školách telesné tresty. Nepokorných a politicky „nehodiacich sa" vylučoval zo školy. Práve tak ener-

gicky si počínal i v biskupskej kapitule, ale tu nepochodil. Nad bezbrannými chlapcami mohol vykonávať svoju vôľu, ale pokoriť si duchovenstvo sa mu tak rýchlo nedarilo. A tak sám padol. Nedosiahol ani archijerejského žezla, ktoré mal už na dosah ruky. Posledné dni svojho života trávil osamotený. Zomrel r. 1862[3]) (str. 95).

LITERATÚRA:

[1]) I. G. Terleckij: *Uhorskaja Rus, Kyjev, 1874*
[2]) G. A. Devolan: *Uhorskaja Rus, istoričeskij očerk, Moskva, 1878*
[3]) E. Nedzeľský: *Očerk karpatorusskoj literatury, Užhorod, 1932*

ZA PATRIARCHOM JEFREMOM II.

Ako sme už oznámili, 7. apríla t. r. bol odvolaný Pánom **patriarcha – katolikos gruzínskej cirkvi JEFREM II.** Pochovaný bol 13. apríla v krypte sionskej katedrály v Tbilisi. Spravoval Bohom zverenú cirkev od r. 1960. – Patriarcha Jefrem (svetským menom Gregor Sidamonidze) sa narodil r. 1896 v rodine žalmistu. Absolvoval duchovné učilište v Gori a seminár v Tbilisi. R. 1923 vyštudoval historicko-filozofickú fakultu. Stal sa mníchom a bol vysvätený na biskupa a r. 1945 obdržal hodnosť metropolitu. Zvláštnu starostlivosť prejavoval o chrámy a o ich výzdobu v duchu starého gruzínskeho umenia. Pracoval v odbore liturgiky a zo starších prameňov zostavil kalendár gruzínskych svätcov. **Hospodin nech učiní jeho pamiatku večnou!**

NOVÝ EKUMENICKÝ PATRIARCHA ZVOLENÝ.

Carihradská cirkev. Dňa 18. júla bol v katedrále sv. Juraja intronizovaný nový patriarcha, ktorým *bol zvolený metropolita Dimitrios Papadopoulos.* Nový patriarcha si zvolil meno Dimitrios I. (Podrobnejšie v budúcom čísle.)

Dr. A. Mihaľov

Zasadalo regionálne zhromaždenie KMK

Husov zbor Československej husitskej cirkvi v Brne bol miestom príjemného stretnutia predstaviteľov a delegátov členských cirkví KMK v ČSSR na regionálnom zhromaždení v dňoch 23.–24. mája 1972.

Na regionálnom zhromaždení boli zástupcovia a predstavitelia týchto cirkví: Československej husitskej, Česko-bratskej evanjelickej, Slovenskej evanjelickej a. v., Slizskej evanjelickej a. v., Kresťanskej reformovanej, Pravoslávnej v ČSSR, Evanjelickej metodistickej, Cirkvi bratskej, Jednoty bratskej, Jednoty baptistov, Jednoty adventistov a náboženskej spoločnosti unitárov.

Pozoruhodným zjavom bolo, že prvýkrát takéhoto podujatia sa zúčastnili zástupcovia federálneho združenia katolíckeho duchovenstva „Pacem in terris" na čele s kapitulárnym vikárom L. Horkým z Brna. Mierové hnutie katolíckeho duchovenstva „Pacem in terris" sa stalo riadnym členom KMK.

Pravoslávna cirkev bola reprezentovaná Jeho Blaženstvom Dorotejom, metropolitom pražským a celého Československa, Preosvietenými vladykmi Nikolajom, biskupom prešovským a Cyrilom, biskupom michalovským, dekanom fakulty prof. prot. ThDr Andrejom Mihaľovom, prot. ThDr Dušanom Surmom, riaditeľom ÚER v Prahe, prot. Pavlom Alešom, odb. asist. PBF za olomoucko-brnenskú eparchiu, prot. Ján Choma z Michaloviec, prot. Michal Kernaševič z Ladomírovej a miestny duchovný z Brna prot. Jaroslav Rosák. Na tomto zhromaždení bolo 103 delegátov.

Na zhromaždení boli prítomní zástupcovia štátnej správy pre veci cirkevné na čele s dr. Karlom Hrouzom, riaditeľom Sekretariátu pre veci cirkevné pri Predsedníctve vlády ČSSR, ďalší boli dr. Hrášek, dr. Mixa z Min. kultúry ČSR a zástupca gen. riaditeľa sekretariátu pre veci cirkevné Min. kultúry SSR Ján Kmeť. Pán dr. K. Hrouza pozdravil zhromaždenie v mene podpredsedu vlády dr. M. Lúčana a kladne hodnotil prínos niektorých kresťanských kruhov u nás doma i vo svete v boji za zachovanie svetového mieru. Ujistil cirkvi, že vo svojej mierovej činnosti nájdu vždy podporu štátnych orgánov.

Zahajovací preslov predniesol náš blažennejši vladyka Dorotej a hlavný referát mal dp. generálny biskup Slov. evan. cirkvi a. v. ThDr Ján

Michalko. Prednášal na tému: „Naša mierová angažovanosť v súčasnej situácii". Poukázal na duchovné a etické základy, z ktorých vyplýva naša kresťanská angažovanosť v súčasnosti. Vyzdvihol výsledky politickej konsolidácie domácich pomerov, vyslovil podporu štátnym orgánom v budovateľskom úsilí a podčiarkol skutočnosť, že na pôde KMK naskytá sa cirkvám možnosť serióznej spolupráce.

V popoludňajších hodinách prvého dňa jednania odznel ešte jeden referát, ktorý predniesol doc. dr. M. Salajka a hovoril o podujatiach v hnutí KMK.

Po referátoch vznikla živá diskusia. Diskutéri vyslovili zásadný súhlas s predneseným tézami. V diskusii prehovorili aj naši zástupcovia, dekan fakulty prof. Dr. Mihaľov, prot. Dr. Surma a odb. asist. prot. Pavel Aleš.

Na druhý deň účastníci sa rozdelili do piatich komisií, kde sa zaoberali špecifickými otázkami. Na záver konania boli schválené dokumenty:

1. List členským cirkvám KMK,
2. List Čs. výboru pre európsku bezpečnosť,
3. Vyhlásenie k otázkam Vietnamu,
4. Komuniké z regionálneho zhromaždenia KMK v Brne.

Zo zhromaždenia bol zaslaný telegram Dr. G. Husákovi, gen. tajomníkovi KSČ.

Prítomní účastníci tohto zhromaždenia vracali sa na svoje pracoviská s povzbudením do ďalšej zodpovednej práce a angažovanosti v tomto šľachetnom mierovom hnutí.

List cirkvám

Milí bratia a sestry!

My, delegáti členských cirkví Kresťanskej mierovej konferencie v ČSSR, včítane zástupcov mierového hnutia rímskokatolíckeho duchovenstva Pacem in terris v ČSSR, zhromaždení na regionálnom stretnutí v Brne v dňoch 23.—24. mája 1972, pozdravujeme vás všetkých Pánovým pozdravom: Pokoj Vám! Robíme tak s pocitom úprimnej vďaky oproti Pánovi cirkvi za obohatenie novými skúsenosťami spoločenstva viery a lásky, ako aj vo vedomí zodpovednosti za poslanie, ktoré Pán zveril svojej cirkvi v dnešnom svete.

Naša viera v živého a stále tvoriaceho Boha, ktorý sa v Kristu priznáva svetu a pracuje na jeho záchrane, posilňuje nás v tom presvedčení, že i napriek našej nehodnosti chce nás Pán použiť za svojich spolupracovníkov pri udržaní a napomáhaní života a jeho hodnôt, ona nás súčasne oprávňuje k tomu, aby sme i vás vyzvali k plnej mierovej angažovanosti v dnešnom svete.

Potreba našej spoločnej angažovanosti za mier dnes vyplýva z konfrontácie s realitami súčasnej situácie vo svete a z poznania toho, že prvoradou úlohou cirkvi je dnes služba človeku a spoločnosti, uprostred ktorej žijeme. Táto služba cirkvi sa má prejavovať konkrétnymi činmi v jej údoch v každodennom živote. Preto sa obraciame na vás s prosbou, aby ste dosvedčovali svoju vieru v Pána skutkami činorodej lásky všade tam, kde nás Pán Boh postavil.

Naše stretnutie v Brne sa koná v čase zvýšeného medzinárodného napätia. So vzrušením sledujeme vývoj udalostí vo Vietname po Nixonovom vyhlásení námornej blokády severného Vietnamu, totálnom nasadení vojnových síl USA s cieľom donútiť bojujúci ľud Vietnamu ku kapitulácii. Protestujeme proti tomuto hrubému porušeniu medzinárodného práva a apelujeme aj na vás: pripojte sa k akciám pre zastavenie barbarského vraždenia vietnamského ľudu a v záujme nastolenia mieru v Indočíne. S veľkou pozornosťou a súhlasom sme prijali správu o výsledkoch rokovaní pracovného výboru Kresťanskej mierovej konferencie v New Delhi o mierovej stratégii kresťanov v Ázii a podporujeme všetky akcie Kresťanskej mierovej konferencie, ktoré táto rozvíja na likvidovanie vojnových ohnísk na tomto kontinente. Ani naše cirkvi sa nechcú nečinne pozerať na bezcitné vykorisťovanie a sociálnu nespravodlivosť, ktoré sú ovocím imperializmu všade tam, kde jeho moc ešte nebola zlomená i keď sa rafinovane skrýva do rúcha kresťanského náboženstva.

S radosťou konštatujeme, že parlament Nemeckej spolkovej republiky schválil ratifikovanie zmlúv so Sovietskym zväzom a Poľskou ľudovou republikou. Oceňujeme, že v západonemeckej politike získali prevahu realistické prístupy i keď nás i naďalej znepokojujú hlasy tých revanšistických skupín, ktoré zmluvy odmietajú. Sme vďační tým kresťanom v NSR, ktorí zaujali kladný postoj k hore uvedeným zmluvám.

Vysoko oceňujeme výsledky práce Kresťanskej mierovej konferencie za celý čas jej skoro 15-ročnej existencie. Naše cirkvi sa na jej práci účinne podieľali od jej vzniku. Sme presvedčení o potrebe jej poslania v prítomnosti i budúcnosti a preto vás prosíme o všestrannú morálnu i finančnú podporu jej bohatej činnosti.

Poukazujeme na úspešný rozvoj práce Kresťanskej mierovej konferencie po IV. Všekresťanskom mierovom zhromaždení, ako o tom svedčia správy o výsledkoch posledného zasadnutia pracovného výboru v Delhi v dňoch 9.—13. marca 1972. Upozorňujeme tiež na pozoruhodnú a úspešnú mierovú iniciatívu Kresťanskej mierovej konferencie podávaním návrhov na mierové riešenie sporných otázok v medzinárodnej politike.

Pre naše cirkvi je Kresťanská mierová konferencia širokou platformou aj pre realizovanie ekumenickej spolupráce. Sme presvedčení, že ako sa Kresťanská mierová konferencia zrodila z ekumenických stykov našich cirkví po Evanstone, tak je ona schopná utužiť túto spoluprácu aj dnes. Ona nás upevňuje v ekumenizme a burcuje k mierovej zainteresovanosti. V tomto súvise poukazujeme na to, že na tomto regionálnom stretnutí zaoberali sme sa konkrétnymi formami našej mierovej angažovanosti ako ony vyplývajú z plánu kresťanskej mierovej konferencie pre najbližšie obdobie. Doporučujeme Vám, aby ste si povšimli tieto konkrétne formy práce a osvojili si ich. Ide najmä o prácu v piatich pracovných skupinách a o potrebu zabudovať túto prácu do plánu práce vlastnej cirkvi a takto i o zaktivizovanie všetkých cirkevných zborov, farností a ich údov pre túto činnosť.

Podporujeme aj budovateľské úsilie našej vlády a národného frontu, a to poctivým a dochvíľnym plnením svojich úloh na pracoviskách a svedomitým konaním svojich občianskych povinností. Naša vláda venuje zvýšenú pozornosť rozvíjaniu ekonomickej základne vo všetkých oblastiach národného hospodárstva, ako o tom svedčia prejavy zodpovedných činiteľov, najmä na poslednom zjazde delegátov JRD v socialistickej spoločnosti v našej zemi je prínosom k posilneniu mieru ako to aktuálne vyjadrilo heslo prezidenta Gottwalda: Buduj vlasť, posilníš mier!

Naše regionálne stretnutie v Brne nás presvedčilo o tom, že v súčasnej zložitej a napätej situácii vo svete je naša mierová angažovanosť nevyhnutná a neodkladná a musí sa prejavovať pri riešení domácich i medzinárodných problémov. Svojou mierovou aktivitou chceme svedčiť ešte dôkladnejšie a presvedčivejšie aj o tom, že socializmus je stabilizujúcou spoločenskou silou domácich i medzinárodných pomerov v duchu mierového spolužitia. Preto chceme všemožne a všestranne napomáhať jeho rozvoju. Prosíme Pána, aby aj Vás všetkých obdaril svojou milosťou, aby vám dal odvahy a správneho pohľadu, čo by vám pomohlo čestne a dôsledne konať to, čo sa očakáva od Kristových nasledovníkov v dnešnom svete.

Zo života Pravoslávnej bohosloveckej fakulty

Skončil sa akademický školský rok 1971/72. Študenti a profesori po sv. liturgii, ktorú odslúžil Preosvietený vladyka Nikolaj, biskup prešovský, sa stretli v aule fakulty, aby zhodnotili svoje celoročné úsilie. Prítomní boli aj hostia, rodičia študentov a iní pozvaní hostia. Po štátnej hymne a modlitbe slávnosť otvoril d. o. prot. Štefan Pružinský, docent PBF a jej prodekan. Úprimne privítal všetkých prítomných a odovzdal slovo d. o. dekanovi fakulty dr. A. Mihaľovi, (výťah z jeho prejavu uverejňujeme na inom mieste.) Potom nasledovala chvíľa najslávnostnejšia — odovzdávanie diplomov a vysvedčení, ktoré rozdal d. o. prodekan. Stisky rúk a gratulácie od rodičov i manželiek už ženatých študentov, to všetko vytvorilo dojemný rámec. Napokon gratulovali i Preosvietení vladykovia obidvoch eparchií. D. o. dekan prečítal pozdravné listy od najvyšších cirkevných predstaviteľov jednotlivých eparchií na čele s Jeho Blaženstvom metropolitom pražským a celého Československa Dorotejom.

Dvere PBF sa zatvorili na tri mesiace, aby prijali na jeseň znovu tých, ktorí pokračujú v štúdiu pravoslávneho bohoslovia i nových poslucháčov, chlapcov, ktorí sa rozhodli svoje sily venovať nášmu pravoslávnemu veriacemu ľudu.

VYŇATOK Z PREJAVU DEKANA PRAVOSLÁVNEJ BOHOSLOVECKEJ FAKULTY PREDNESENÉHO PRI PRÍLEŽITOSTI UKONČENIA ŠKOLSKÉHO ROKU.

Vážené akademické zhromaždenie,

drahí bratia bohoslovci!

Keď si otvoríme sv. Písmo Nového zákona, nájdeme u ap. Matúša v kap. 20,7 verši slová: „Poďte do mojej vinice". Isus Christos vás volá, adresuje vám tieto slová, aby ste nastúpili na cestu k veriacemu ľudu, ktorý na vás čaká. Ľud vás čaká, aby ste mu pomohli v jeho každodennom živote, šli s ním za Christom, plnili zákon lásky a učili ho takto verne plniť prikázania Božie. Budete žehnať statočnej práci nášho ľudu, dávať veriacim dobré rady, stanete sa duchovnými vodcami veriacich, sluhami oltára, tými, ktorí vykonávajú najsvätejšiu Eucharistiu, všetky sväté tajiny pre spásu duší. Zostaňte verní svojej Christovej pravoslávnej cirkvi podľa daného sľubu, ktorý dáte pri vašej vysviacke, že svoju kňazskú česť nikdy nezradíte a pôjdete do konca svojho života v stopách cyrilometodejskej tradície.

Pastierska právomoc vyplýva z moci, ktorú vlastnil sám Zakladateľ cirkvi Isus Christos. On povedal svojim učeníkom: „Ako mňa poslal Otec, tak i ja posielam vás. A keď im toto povedal, dýchol na nich a povedal im: „Prijmite Svätého Ducha! Keby ste odpustili hriechy niektorých ľudí, sú im odpustené, a keby ste zadržali hriechy niektorých ľudí, sú im zadržané" (Jn, 20 ,21—23). Túto moc, ktorú Spasiteľ mal od Otca, odovzdal svojim apoštolom a skrze nich všetkým tým, ktorým je zverená správcovská moc a riadenie Cirkvi. Prečo na záver školského roku pripomínam to práve vám, drahí bratia absolventi? Poznám vás ako otec svoje dietky. Každý rodič

chce mať zo svojich detí radosť a z ich práce útechu, ktorá by mala priniesť zdravý plod. V úvode som spomenul, že svojím príhovorom chcem Vás odprevadiť pod krídla Cirkvi. Počuli ste slovo o právomoci, ktoré sa Vám dostane skladaním archijerejských rúk na vás, a preto vás prosím, ako už váš starší brat, neznevážte vám danú moc. Dostanete sa do priameho kontaktu s veriacim ľudom, s vašimi nadriadenými a podriadenými, konajte vždy triezvo a vychádzajte vždy so spoliehaním sa na milosť Božiu, z úsudku zdravého rozumu. Vždy, až začnete niečo konať, zvážte všetky okolnosti. V prípade, že sa stane, že bude treba niekoho aj napomenúť, Vaše napomenutie nech je prejavom lásky. Sv. Gregor v tejto súvislosti hovorí „často jedno slovo napomenutia, namiesto aby napravilo hriešnika, zabije ho, dovedie ho do zúfalstva". Sv. apoštol Pavel napomína: „Bratia, keby aj bol človek zachvátený nejakým pokleskom, vy, duchovní, napravte takého v duchu krotkosti, a každý hľad sám na seba, aby si aj ty nebol pokušený" (Gal. VI, 1). Nerád by som sa dopočul, že pre nedbanlivé konanie svojich dušpastierskych povinností ste sa dostali do konfliktu so svojimi nadriadenými. Pamätajte si jedno, že prvé miesto v cirkevnom organizme zastávajú biskupi, ktorí prijali všetku moc od apoštolov. V dôsledku toho aj vaša chirotónia je závislá od rúk biskupa, preštudujte si veľmi dobre 39. apoštolské pravidlo.

Drahí bratia bohoslovci!

Aj s vami v túto slávnostnú chvíľu chcem sa podeliť niekoľkými slovami. Pozdravujem vás s úspechom, ktorí ste zožali počas skúšobného obdobia. Budúcnosť Cirkvi v mnohom bude záležať aj od vás, preto aj v nastávajúcich učebných obdobiach zvyšujte svoju študijnú horlivosť. Rastite v človeka etickej výšky, aby ste boli príkladom v kruhu našej spoločnosti. Odchádzate na zaslúžené prázdniny, no ani v letnom odpočinku nezabudnite na chrám, nech tam zvučí váš hlas, či to v čítaní epištoly, žalmov, alebo cirkevného spevu. Buďte pri letných prácach na pomoci aj na družstevných lánoch a v domácnosti svojim rodičom. Vráťte sa všetci svieži, plný elánu znova do stien svojej Alma Mater 2. októbra 1972, keď s Božou pomocou započneme ďalší školský rok 1972/1973.

Vám, drahí bratia učitelia, v mene dekanstva a v mene svojom vyslovujem úprimnú vďačnosť za Vaše úsilie, ktoré ste vynaložili počas celého školského roku pri duchovnom formovaní našich poslucháčov. Vám taktiež želám zaslúžené a príjemné prázdniny v kruhu svojich najbližších.

Naša úprimná vďaka náleží Posvätnej synode za jej morálnu podporu a sväté modlitby, čo bolo povzbudením pre náš duchovno-osvetový rast.

V nemalej miere naša úprimná vďaka náleží štátnym orgánom pre veci cirkevné za ich hmotnú podporu, ktorá slúži pre náš duchovenský rast a za ich prejavený kladný postoj k našej fakulte.

Ďakujem celému tech. personálu za ich starostlivosť o každého študenta.

Milosť Pána nášho Isusa Christa, láska Božia a účastenstvo Ducha Svätého nech je so všetkými Vami.

Amiň.

Povedali o pravoslávnej cirkvi

Význačný bohoslovec evanjelickej cirkvi J. B. Jeschke v svojej Knížke o pravoslaví nám podáva pohľad evanjelického kresťana na pravoslávnu cirkev, keď okrem iného hovorí:

Keď však kresťania stále znovu a ďalej stupňujú svoj záujem o pravoslávnu cirkev, je to preto, že pravoslávne kresťanstvo v sebe uchovalo svojráznym spôsobom prvky a hodnoty, bez ktorých by kresťanstvo nebolo kresťanstvom. Ako usilovne zdôrazňuje a rozličnými spôsobmi svojho cirkevného života dokazuje, že Boh sa stal v Christu Isusu človekom! Ako hlboko zasahuje do samého ľudského bytia, keď hovorí o vykúpení z hriechu a smrti! Ako ináč rieši pomer medzi vierou a skutkami a ako ináč ich hodnotí, než sme zvyklí počuť o tom z úst a svedectva kresťana, odchovaného západným kresťanstvom! Ako zvláštne je pravoslávne poňatie cirkvi, jej obecnosti a jej zriadenia! I keď z pravoslávia vyžaruje akási mäkkosť, ako tvrdé a neústupné je jeho myslenie, keď ide o to, aby všetky tieto a iné pravdy starej kresťanskej cirkvi boli zdôraznené pre prítomnosť a dochované pre budúcnosť! Ako neústupné je v presvedčení, že hlavou cirkvi je sám Christos! Iste, že táto tvrdosť a neústupnosť mu prepožičala stálosť a došlo v ňom k nemeniteľnosti a zachovaniu takých ustanovení, obradov a zariadenia, že je to reformačnému kresťanovi nepochopiteľné. Ale sluch evanjelického kresťana sa pozorne započúva, keď počuje alebo číta o pravoslávi, pretože odtiaľ k nemu prenikajú tóny jednak povedomé a spriaznené, jednak i také, ktoré by mohli jeho chorálu viery prepožičať ešte väčšiu mohutnosť. Do prítomnosti mu zalieha ozvena apoštolského a starokresťanského svedectva vo večnom Slove, ktoré sa v Christu stalo telom, oživuje mu urputné zápasy, ktoré kresťanská cirkev pre toto svedectvo podstúpila v 4. a 5. storočí, znovu sa v ňom prebúdza zmysel pre životnosť a tvorčiu silu najpodstatnejších zložiek kresťanskej viery. Veriaci protestant má dojem, že pravoslávie uzavrelo toto svedectvo do škrupiny foriem a liturgických obradov, tradície a ustanovení starokresťanských všeobecných snemov. Chcelo by sa mu škrupinu otvoriť, vybrať jadro, vyprostiť ho z viac než tisícročného zakliatia a dať mu znovu vyklíčiť, vyrásť a dozrieť. Veru, nie je divu, keď rastie záujem o pravoslávie!"

P. T.

ODPOVEDÁME NA LIST.

Prosíme pána Jána Kušnira, aby nám poslal svoju adresu, na čo asi zabudol. Potom budeme môcť mu objasniť niektoré otázky, na ktoré sa pýta. Kým nebudeme mať Vašu adresu, musíme Váš list pokladať za púhy anonym. Redakcia.

Zo života prešovskej eparchie

Vysvätenie.

● Preosvietený vladyka Nikolaj, biskup prešovský, **vysvätil dňa 18. 6. 1972 diakona Milana Gerku, asistenta PBF, na jereja.** Slávnostná chirotonia sa uskutočnila v prešovskom pravoslávnom katedrálnom chráme za účasti duchovenstva a profesorov PBF a veľkého množstva veriacich.

● Dňa 29. 6. 1972 Preosvietený vladyka Nikolaj **vysvätil vo fakultnej kaplnke PBF br. Jána Kravca, absolventa PBF, rodáka z Kyjova, na diakona.**

● V nedeľu dňa 2. 7. 1972 v katedrálnom chráme v Prešove **vysvätil Preosvietený vladyka Nikolaj počas archijerejskej sv. liturgie o. diakona Jána Feju, absolventa PBF, na jereja.** V chráme boli prítomní okrem veľkého množstva veriacich z Prešova i veriaci z rodnej dediny novokňazovej.

Blahoželáme novým dôstojným otcom duchovným a otcovi diakonovi a prajeme im, aby im Všemohúci Boh dal veľa svojej milosti do ťažkej práce na vinici sv. pravoslávia.

Odchod na odpočinok.

● Dňa 15. 6. 1972 **odišiel na odpočinok, do penzie, d. o. prot. Fedor Sisák, správca farnosti Slovinky, okr. Sp. Nová Ves.** Prajeme mu, aby dobre trávil zaslúžené chvíle odpočinku, po dlhej a namáhavej duchovenskej činnosti. **Nech nebeský Pastier vynahradí Vám Vašu prácu pre blaho našej cirkvi a nášho veriaceho ľudu. Na mnohaja lita!**

MEDZILABORCE: pravosl. deti po prvom sv. prijímaní 1972.

GABOLTOV: prvé sv. prijímanie pravosl. detí 1972.

NA NAŠU PRAVOSLÁVNU TLAČ TENTORAZ PRISPELI TÍTO NAŠI PRIAZNIVCI:

Michal Cibak, Nižný Žipov, 30.– Kčs, veriaci z Nižného Žipova Kčs 100.–, A. B. zo Slávkoviec okr. Michalovce Kčs 20.–, veriaci z Veľkých Revišť, okr. Michalovce: rod. Iľkova 25.–, Štefan Kudrač 25.– ,Anna Heverová 25.–, Mária Jenčiková 25.–, rod. Locihová 50.–, pravoslávni veriaci z Breziny p. Kuzmice darovali Kčs 215.–, Anna Mikitová, Strážske, 25.–, Ladislav Poukanič, Michalovce, 50.–, vd. Mária Kopiková, Porúbka pri Sobr., 15.–, Bohuznáma z Hnojného Kčs 10.–, Bohuznáma z Hnojného Kčs 10.–, Ján Choma, Oreské, okr. Michalovce, 20.–, Ignác Ňarjaš, Slivník, okr. Trebišov, Kčs 100.–.

Srdečné Pán Boh zaplať Vám všetkým, ktorí máte pochopenie pre naše ťažkosti. Budúce číslo prinesie mená ďalších darcov na našu cirkevnú tlač.

Za mier

IV. VMZ K IZRAELSKO-ARABSKÉMU KONFLIKTU.

Spolu so všetkými priateľmi mieru a priateľstva medzi národmi sú kresťania hlboko zarmútení vážnym medzinárodným konfliktom, ktorý bol v roku 1967 agresiou spôsobený arabskej krajine. Ľud Palestíny je postihnutý tragickým osudom: okupácia a vykorisťovanie arabských zemí, utrpenie arabského obyvateľstva týchto území a systematické vyháňanie z ich územia.

Proti silám imperializmu vedie arabský ľud spravodlivý a ťažký boj, keď bráni svoju zem, svoju slobodu a svoju nezávislosť. Sme presvedčení, že je možné i teraz nájsť politické riešenie, ktoré by skutočne umožnilo ľuďom patriacim k rôznym politickým skupinám, ľuďom rôzneho náboženského a etického pôvodu, žiť spolu v mieri a na základe rovnosti vo Svätej zemi.

Apelujeme na všetky kresťanské cirkvi, združenia a organizácie, na všetkých kresťanov, aby podnikli u svojich vlád a v širokej verejnosti svojich krajín potrebné kroky k čo najväčšiemu prispeniu k uskutočneniu rezolúcie Rady bezpečnosti OSN z 22. novembra 1967. Pevne veríme, že OSN môže prispieť k udržaniu mieru a bezpečnosti v tejto oblasti.

Apelujeme na všetky kresťanské cirkvi, združenia a organizácie, aby vyvinuli úsilie pre urýchlené a spravodlivé riešenie problému palestínskych utečencov.

Potrebujeme spoluprácu všetkých ľudí dobrej vôle, aby sa vzájomné rešpektovanie suverenity, územnej jednoty nezávislosti všetkých krajín v tejto oblasti stalo základom bezpečného a spravodlivého mieru v tejto časti sveta.

KRESŤANSKÁ MIEROVÁ KONFERENCIA.

Po zasadnutí pracovného výboru KMK v Indii navštívil gen. tajomník dr. K. Toth a viceprezident dr. H. Mochalski japonských mierových pracovníkov. Delegáti KMK sa zúčastnili valného zhromaždenia Ekumenického krúžku pre informáciu v Európe, ktoré sa konalo v Helsinkách, a na schôdzi exekutívy Stockholmskej konferencie o Vietname. Medzinárodný sekretariát zasadal v Mohuči.

Zo života michalovskej eparchie

● Dňa 28. mája t. r. podľa starého kalendára na Zostúpenie sv. Ducha, **vo filiálnej** cirkevnej **obci v Koňuši, okr. Michlovce, sa konal chrámový sviatok.** Slúžil d. o. Ján Mantič, ktorý aj kázal, spoluslúžil miestny duchovný prot. Jozef Frický. Koňuš je t. č. filiálnou obcou Nižnej Rybnice, ktorá sa pevne drží svojej pravoslávnej viery. Dôkazom toho je i tá vec, že si dodnes podržal starý štýl.

● Dňa 6. júna **sa v Michalovciach konala porada členov Eparchiálnej** rady michalovskej eparchie. Prejednali sa aktuálne otázky, týkajúce sa života eparchie.

● Dňa 11. júna t. r. **v Pozdišovciach, okr. Michalovce, bol chrámový sviatok.** Slúžil d. o. Štefan Ciba, ktorý aj predniesol kázeň a d. o. Juraj Lovič.

● Dňa 11. júna t. r. **na farnosti Hažín sa rozlúčil býv. správca farnosti prot. J. Choma, ktorý bol ustanovený za predsedu misijného odboru ER a ekonóma Úradu ER v Michalovciach, so svojimi veriacimi.** V mene veriacich d. o. Jánovi poďakoval kurátorský zbor v Hažíne a Veľkých Záluziciach za úspešné 15-ročné účinkovanie. Počas týchto 15 rokov bola vybudované nová farská budova v Hažíne a urobená generálna oprava chrámu v Hažíne i v Malých Záluziciach. Veriaci zaželali svojmu býv. duchovnému veľa úspechov na jeho novom pracovisku. Na uprázdnenú farnosť nastúpil d. o. Juraj Koco, ktorého veriaci srdečne privítali. Prajeme obidvom dôstojným otcom na ich nových pracoviskách i my veľa úspechov v dušpastierskej práci a veľa Božieho požehnania.

● Dňa 2. júla t. r., **na chrámový sviatok sv. apoštolov Petra a Pavla, v Markovciach, okr. Michalovce, slúžil d. o. Št. Ciba, d. o. Juraj Lovič a d. o. Ladislav Fedor.** Farnosť Markovce patrí k tým farnostiam, kde si veriaci zachovali kľud, čo je nemalou zásluhou miestneho duchovného d. o. Michala Fediča.

● Dňa 2. júla t. r. **v Brezine, okr. Trebišov, oslávili svojich patrónov sv. ap. Petra a Pavla.** Slúžil d. o. Peter Semanco a miestny duchovný d. o. Juraj Kačala, ktorý hoci na farnosti nebýva, predsa si dobre vedie.

Chrámový sviatok v Michalovciach 1972.

Zo života našich farností

Tradične 9. júla aj tohto roku sa v Michalovciach konali oslavy na počesť apoštolom rovných sv. bratov Cyrila a Metoda — našich slovanských vierozvestov, širiteľov lásky a pokoja.

Preosvietený vladyka Cyril, ktorý nosí meno sv. Cyrila v deň sviatku i 9. júla slúžil sv. archijerejskú liturgiu za spoluslúženia d. o. J. Iljuka, okresného arcidekana z Klokočova, predsedu misijného odboru ER d. o. J. Chomu,

predstaveného katedrálneho chrámu d. o. Štefana Horkaja a poddiakonov, kandidáta bohoslovia, poslucháča Leningradskej duchovnej akadémie Jána Gliganiča a Jána Berendu. Slávnostnú kázeň predniesol d. o. J. Choma o živote sv. bratov Cyrila a Metoda a o ich misijnej práci medzi Slovanmi. Na záver bohoslužieb pozdravil Preosvieteného vladyku Cyrila predstavený katedrálneho chrámu pri príležitosti vladykových menín, zaželal mu veľa zdravia, Božieho požehnania a úspechov v jeho arcipastierskej práci. Malý pomocník pri bohoslužbách Milan Malčák odovzdal Preosvietenému vladykovi kyticu kvetov za všetkých prítomných i za celú eparchiu. Na mnohaja i blahaja lita, vladyko!

Štefan Byšťanský

NIŽNÁ RYBNICA: prvé sv .prijímanie pravosl. detí 1972.

ŽIVOTNÉ JUBILEUM

Dňa 13. VI. 1972 sa dožil brat Štefan Berezňák z Choňkoviec 50 rokov. Brat Štefan je kurátorom pravoslávnej cirkvi od r. 1958 a ani krízové roky ho od našej cirkvi neodradili. Popri svojej činnosti účinkuje i ako kantor. Nech milý Boh mu dá prežiť ešte veľa rokov v plnom zdraví. Na mnohaja lita!

Posmrtné spomienky

Dňa 5. 5. 1972 tragicky zahynul brat VINCENT HRABČÁK z Drienice, okr. Prešov. Nebohý bol dobrým pravoslávnym veriacim, čo aj vedel dokázať svojím vzťahom k našej cirkvi v krízových rokoch 1968-69. Zostali po ňom ešte malé deti. **Pohrebné obrady vykonal d. o. Ján Jacoš, pravoslávny duchovný zo Sabinova, spolu s d. o. diakonom M. Gerkom, asistentom PBF z Prešova.** Smútiaca rodina touto cestou ďakuje všetkým, ktorí prišli odprevadiť na miesto posledného odpočinku drahého manžela a otca. Tie ťažké chvíle boli strpčené neprajníkmi pravoslávnej cirkvi, ktorí nevpustili mŕtve telo ich spoluobčana do miestneho chrámu, aby sa tam konala rozlúčka.

Vičnaja pamjať!

Br. JÁN MALCOVSKÝ z Drienice, ktorý sa nedávno vrátil z ďalekej Ameriky, zomrel dňa 5. 6. 1972. Nebolo mu súdené prežiť radostné chvíle medzi svojimi doma dlhšie ako rok, a Pán ho povolal po krátkej, ale ťažkej chorobe k Sebe. Nebohý, rodák z Drienice (Šoma), 40 rokov pracoval v zahraničí. V USA bol 20 rokov pravoslávnym kurátorom. Nikdy však nezabúdal na chrám v Drienici a pomáhal mu, ako sa dalo, za čo ho jeho rodáci urobili čestným kurátorom ešte pred 15 rokmi. Pohrebné obrady sa konali dňa 8. 6. 1972, kedy pravoslávny duchovný d. o. Ján Jacoš, uložil telo nebožtíka do rodnej zeme. Kantoroval d. o. prot. Š. Schudich z Prešova.

Vičnaja jemu pamjať.